ROK II. KRAKÓW, KWIECIEŃ 1933 R. NR. 4.

BIULETYN
NAUCZYCIELSKIEGO OGNISKA KRAJOZNAWCZEGO.

Nauczycielskie Ogniska Krajoznawcze.

Głos nauczyciela.

Utworzenie nowego ciała organizacyjnego na terenie polskiego krajoznawstwa w formie N. O. K. jest rzeczą niesłychanej wagi i znaczenia. Ludzie skupieni w tej placówce o programie i dążnościach już dziś zupełnie jasnych a w dodatku opromienieni jedną ideą i w jednej pracując dziedzinie, mogą bezwątpienia położyć nieoszacowane zasługi nietylko dla dobra szkoły polskiej, ale jednocześnie dla dobra wiedzy narodowej. Kto, jak nie nauczyciel polski winien stać się głównym filarem akcji krajoznawczej i zrozumieć, że miłość i przywiązanie do tej Matki Polski, leży właśnie w jej poznaniu. Bo jakże miłować i cenić to, czego się nie zna. A nie zapominajmy również o tem, iż żyjemy w czasach, w których z zastraszającą gwałtownością giną ciekawe obrzędy i różne formy zwyczajowo-obyczajowe wśród ludu, tak przecież charakterystyczne dla staropolszczyzny. Należałoby przeto niezwłocznie stworzyć archiwa etnograficzne o charakterze prowincjonalnym i w nich gromadzić wszystko, co tylko się da z zakresu kultury ludowej.

Uważam, że byłoby nawet rzeczą wysoce kulturalną i wartościową utworzyć jedno wielkie Narodowe Archiwum Etnograficzne, jako instytucję o charakterze odrębnym, a zawierające w sobie materjał z kultury ludowej. Przyznam się, że już od dwóch lat zbieram materjały ludoznawcze, celem stworzenia sobie Archiwum Etnograficznego. Materjału mam bardzo wiele. Między innemi mam prace poetów ludowych, jak Stefańczyka, Królowej, Strzelczykowej, Mazurka i innych, a nadto masę opisów wesel, różnych obrzędów, do tysiąca piosenek, zagadek, przysłów, zabaw, opisów narzędzi wiejskich, słownikarstwo gwarowe, budownictwo, legendy i podania, stroje i t. d.

Jan Piotr Dekowski (Pludwiny)

Jak pracują koła krajoznawcze poza Krakowem.

Balice pod Krakowem.

Koło Krajoznawcze założono dnia 16 kwietnia 1932 r. Opiekunką jest p. Ostrówczyna Stefanja.

Koło opracowuje **monografję Balic**. Opracowano „Wielkanoc". Wygłoszono odczyty: „Znaczenie morza dla Polski", „Częstochowa", „Wodzowie polskiego lotnictwa Żwirko i Wigura", „Życie i czyny Pani Prezydentowej Mościckiej", „Dwudziestopięciolecie śmierci Wyspiańskiego", „Wesele w Balicach dawniej a dziś".

Pogadanki: Legenda o rycerzu Kmicie, o ochronie przyrody, o zachowaniu się na wycieczkach krajoznawczych, o potrzebie ochrony zabytków, o czytaniu książek, o zbieraniu pieśni i legend, o gromadzeniu zbiorów, o punktualności i dotrzymywaniu słowa.

Koło urządziło uroczysty poranek w dniu 3-go Maja i „Dzień Dziecka", wzięło udział w Święcie Pieśni i Sportu w Mnikowie, urządziło poranek na zakończenie roku szkolnego i dzień tępienia chwastów, następnie w listopadzie uczciło przedstawieniem 14 rocznicę Zmartwychwstania Polski i w grudniu odegrało Jasełka Polskie.

Zorganizowano wycieczki: do gorzelni w Balicach, do skały Kmity, do skał Mnikowskich, do zwierzyńca w Lasku Wolskim, do Krakowa.

Koło przyjmowało wycieczkę z Olszanicy.

Koło posiada 3 kostjumy do przedstawień, plan i model szkoły własnej, model kapliczki przydrożnej, plan wsi Balic i Burowa, bibljotekę liczącą 70 tomów i archiwum mieszczące księgę sprawozdań, kronikę, księgę kasową i pieczęć Koła.

Członkowie Koła drukowali w Nowinach Krajoznawczych artykuł p.t. „Z życia Koła Krajoznawczego w Balicach" (Now. Kr. Nr. 17, str. 5), następnie „Sprawozdanie z wycieczki do skały Kmity" oraz sprawozdanie z odegranego przedstawienia p. t.: „Noc Świętojańska" w Biuletynie krajoznawczym, nakoniec w „Orlim Locie" odpowiedź na kwestjonarjusz w sprawie kursów krajoznawczych.

Koło prenumerowało Nowiny Krajoznawcze w liczbie 33 egzemplarzy przez kwiecień, maj i czerwiec 1932 r., zaś od września 1932 r. prenumeruje „Orli Lot" w ilości 8 egzemplarzy.

Zorganizowano sekcję ochrony przyrody, która czuwała i czuwa nad roślinnością i światem zwierzęcym swojej okolicy, karciła i karała szkodników — wybierających gniazda ptasie i wyrzynających na korze drzew swoje inicjały, jednakże Koło nie wpłacało dotąd wkładki do Ligi Ochrony Przyrody.

W kierunku przygotowywania i wygłaszania referatów **odznaczyli się:** Drożdżówna Marja, Mączyńska Apolonja, Woźniakówna Zofja, Żmudzińska Bronisława, w kierunku organizowania wycieczek i przedstawień: Wójtowicz Jan, Stus Stanisław, Kaczor Jan, Grygiel Włodzimierz.

Koło odbywa zebrania w sali oddziału V-go w szkole, zaś przedstawienia w sali Straży Pożarnej, w budynku dworskim.

Celem propagandy idei krajoznawczej, Koło zorganizowało **„Koło Przyjaciół Krajoznawstwa"**, złożone z rodziców i rodzeństwa członków Koła, oraz nawiązało kontakt z młodzieżą szkolną w Brzoskwini, celem wciągnięcia jej do pracy krajoznawczej.

Koło wyraża wielką wdzięczność Komisji K.K.M.S. za nadawanie kierunku jego pracom i umieszczanie w czasopismach jego prac, przeważnie jeszcze nieudol-

nych, bo od początkujących krajoznawców pochodzących.

W ubiegłym roku Koło nie było przygotowane do wzięcia udziału w Zjeździe Kół Krajoznawczych — jako świeżo zawiązane; w tym roku Koło weźmie udział w Zjeździe — wysyłając do Bydgoszczy delegację złożoną z 12 członków — w strojach krakowskich.

Dotychczas Koło nawiązało kontakt z Kołem Młodzieży w Olszanicy, oraz z młodzieżą szkolną w Brzoskwini, a po oprawieniu i przesłaniu książek dzieciom polskim we Francji Koło nawiąże z niemi korespondencję.

Sprawozdanie z działalności Koła Krajoznawczego

przy Szkole powszechnej Zakładu Leczniczo-Wychowawczego U. J. w Witkowicach

za okres od 1929 - 1932

Kółko Krajoznawcze przy tejże Szkole zostało założone w grudniu 1929 r. Pierwsze zebranie odbyło się 12 grudnia 1929 r. przy obecności 40 uczennic z klasy VI. i VII. Opiekunką Koła od jego założenia do chwili obecnej jest p. Bialikówna Mieczysława.

Z grona członkiń wyłonił się zarząd, składający się z przewodniczącej, jej zastępczyni, sekretarki i jej zastępczyni. Skarbniczki koło nie posiada, gdyż członkinie nie wpłacają żadnych wkładek. Celem pracy Koła w pierwszym roku było:

1) poznanie kraju ojczystego na podstawie referatów i wyświetlań,

2) wycieczki w najbliższe okolice Witkowic,

3) robienie mapek warstwicowych wszystkich części świata na podstawie atlasu Romera.

Zebrania odbywały się raz na miesiąc.

Drugi rok obejmował dalszy ciąg prac rozpoczętych w pierwszym roku.

W trzecim roku ograniczono pracę, zajmując się dokładniejszem opracowaniem ziemi krakowskiej, przeważnie jednak na podstawie lektury.

Wycieczki dalsze utrudnione przez chorobę oczu członkiń i brak funduszów. Członkinie są przeważnie sierotami.

W zeszłym i bieżącym roku Koło obejmuje uczennice klasy V, VI i VII.

Celem pracy Koła w tym roku jest opracowanie monografji Witkowic.

Koła w Krakowie.

Koła Krajoznawcze Szkoły 42 im. T. Lenartowicza.

Koło zawiązało się 17.XII. 1931 r. Zapisanych uczenic kl. IV, V, VI, VII — 43, Opiekunką Koła jest pani Błeszyńska.

W tym roku Koło zajęło się szczególnie poznawaniem i pielęgnowaniem starych zwyczajów polskich i w tym kierunku pracowało z wielkim zapałem. Jedne zbierały wiadomości z książek i pism przez siebie wyszukiwanych lub dostarczonych przez opiekunkę Koła. Inne przynosiły wiele ciekawych szczegółów z opowiadań krewnych, znajomych. Wszystko spisane i wygłoszone zostało w formie referatów. Zebrań odbyło się 8. Obecnych było przeciętnie 35 członkiń, Tytuły wygłoszonych 8 referatów są: 1) Historja opłatka. 2) Zwyczaje świąteczne w okresie Bożego Narodzenia. 3) Dawne oświetlenie mieszkań 4) Niedziela Palmowa i wielki tydzień w zwyczajach ludu polskiego. 5) Zwyczaje wielkanocne w Polsce. 6) Rękawka. 7) Krzemionki, 8) Grota Twardowskiego.

Na zebraniach koła uczenice zdawały sprawę z przeczytanych numerów „Orlego Lotu".

Staraniem koła odbyły się w szkole dwa odczyty: „Nafta na ziemi polskiej" wygłoszony przez ks. kat. Wojciecha Szemika a oparty na spostrzeżeniach wycieczki jego na Podkarpacie. Drugi odczyt „O Łukasiewiczu" opracowany był i wygłoszony przez jedną z członkiń.

Wycieczek odbyło się 6. 1) Huta szklanna „Wawel" w Płaszowie. 2) Krzemionki. Mogiła Krakusa 3) Grota Twardowskiego. 4) Las Wolski 5) Krzeszowice-Czerna 6) Komnaty Królewskie w zamku na Wawelu. Organizowaniem wycieczek zajmowały się same uczenice pod kierunkiem opiekunki Koła. Zawsze kilka członkiń wycieczkę opracowało przedtem pod względem geograficznym, historycznym i one były przewodnikami wycieczki.

Z miesięcznych składek [10 gr.] Koło postanowiło kupić sobie z czasem aparat fotograficzny.

Koło Krajoznawcze im. Adama Mickiewicza Szkoły 31 im Henryka Jordana w Krakowie.

Koło Krajoznawcze zawiązało się w lutym 1932 Opiekunem Koła jest p. Ślusarczyk Jan.

Jako cel Koła wyznaczono poznanie dzielnicy Zwierzyńca i Półwsia jako najbliższego terenu szkole,

Odbyło się 8 zebrań Koła przy przeciętnej obecności 20 członków. Wygłoszono 3 odczyty: 1) o znaczeniu morza i Pomorza dla Polski, 2) o Marszałku Piłsudskim, 3) o ochronie przyrody i przeprowadzono 5 zebrań dyskusyjnych na tematy zaobserwowane na wycieczkach.

Prócz tego czytano i prenumerowano „Naszą Radość" — Wycieczek było 5. 1) Kulig na wolę Justowską, 2) na Kopiec Kościuszki, 3) do Skał Twardowskiego, 4) do Wolskiego Lasu, 5) zwiedzanie kościółka św. Salwatora na Zwierzyńcu.

Kółko Krajoznawcze Szkoły 20 im. Zbigniewa Oleśnickiego — założone zostało 29 stycznia 1931 r. Opiekunkami Kółka są panie Miłkowska i Pleśniarska. Liczba członkiń 60 — Zebrania odbywają się dwa razy na miesiąc Wygłoszono 18 referatów urozmaiconych obrazami świetlnemi. Wycieczki odbywano w najbliższe okolice Krakowa. Z końcem roku szkolnego 1932 urządziło Kółko poranek z tańcami polonezem i krakowiakiem w kostjumach narodowych — Sekcja robót ręcznych sporządziła trzy piękne albumy na pomieszczenie widoczków.

Kółko Krajoznawcze im. Wincentego Pola uczenic Szkoły 43 im. Wincentego Pola założone zostało 4 lutego 1932 r.

Koło liczy 45 członków — uczenic klasy V, VI, i VII. Wysokość wkładki miesięcznej 5 gr. Opiekunkami „Koła" są panie Chomowa Marja i Kunze Walera Odbyto wycieczki na Kopiec Krakusa i w okolicę Kopca Kościuszki. Koło gromadzi fotografje, obrazki, prenumeruje „Orli lot" oraz nawiązało kontakt z ko-

łami krajoznawczemi Młodzieży w Kazimierzu nad Wisłą i Szopienicach.

Koło Krajoznawcze Szkoły 32 im. Karola Jana Chodkiewicza założone 7 kwietnia 1932 r. Liczba członków 12, zebrań odbyło 8. Opiekunką Koła jest p. Marta Stenclówna. Program pracy Koła obejmuje przedewszystkiem poznanie dzielnicy Zwierzyniec. Wygłoszono 5 referatów i odbyto 6 wycieczek. Koło prenumeruje pisemko p. t. „Nasza Radość".

Koło Krajoznawcze im. St. Wyspiańskiego przy Szkole 4, liczy 18 członków. Zebrania odbywają się co tydzień, na których słuchają członkowie odczytów i omawiają sprawy organizacyjne związane z działalnością Kółka. Krajoznawcy urządzili w jesieni 3 dniową wycieczkę na Babią Górę i kilka mniejszych w okolice Krakowa, w zimie zaś po odbyciu narciarskiego kursu, kontynuują turystykę na nartach.

W lutym 1933 r. Kółko wejdzie w posiadanie własnej świetlicy i bibljoteczki oraz lampy projekcyjnej, co ożywi jego działalność.

22 grudnia 1932 r. członkowie Kółka urządzili uroczysty wieczorek, podczas którego po złożeniu życzeń świątecznych i odśpiewaniu kolend, wręczono w przyjacielskim upominku jednemu z niezamożnych uczniów choinkę przystrojoną przez młodzież krajoznawczą. Opiekuje się Kołem Dr M. Gotkiewicz.

Koło Krajoznawcze Szkoły 34 im. Jadwigi z Łobzowa chwilowo nieczynne z powodu choroby opiekunki Koła rozpocznie pracę w najbliższym czasie.

Koło Krajoznawcze Szkoły 37 im. św. Józefa zostało założone 1932 r. Założycielką tegoż Koła była p. Cieślanka. Terenem działalności Koła było poznanie dzielnicy Krowodrzy, w której szkoła się znajduje. W bieżącym roku szkolnym Koło prowadzi p. Kosobucka.

Obecnie celem Koła jest poznanie ważniejszych kościołów krakowskich z uwzględnieniem ich zabytków.

Koło Krajoznawcze Szkoły 3 im. św. Mikołaja założone było 1932 r. i prowadzone przez p. Wiśniewskiego Józefa, po przeniesieniu p. Wiśniewskiego Koło narazie jest nieczynne.

Koło Krajoznawcze Szkoły 39 im. Bartosza Głowackiego założone w roku 1931/32 z powodu zmian personalnych i wielkiej biedy panującej w rodzinach członków przestało istnieć.

Komunikaty.

Staraniem Kółka Krajoznawczego IV Szkoły pow. w Krakowie odbędzie się cykl odczytów:

Dn. 5 kwietnia 1933 r. Dr Marjan Gotkiewicz „Nad Wagiem i Orawą"

Dn. 7 kwietnia 1933 r. Dr Marjan Gotkiewicz „Tatry w poezji polskiej i słowackiej" (deklamacje i śpiewy uczniów).

Dn. 12 kwietnia 1933 r. Mgr Stefan Towpasz „W dolinie róż" (obrazki z Bułgarji).

Wszystkie odczyty będą bogato ilustrowane przeźroczami. Wstęp dla młodzieży szkół średnich i powszechnych 10 gr., dla starszych 40 gr.

Odczyty odbywać się będą w sali Szkoły nr 4, przy ul. Smoleńskiej 9, o godz. 6·30 punktualnie.

Cały dochód przeznaczony na cele Kółka Krajoznawczego uczniów IV szkoły powsz. w Krakowie oraz na kolonję wakacyjną dla uczniów tejże szkoły.

Zarząd Oddziału Krakowskiego P. T. K. zawiadamia, że w kwietniu 1933 r. odbędą się następujące imprezy:

1. IV. sobota — Godz. 9-ta wieczór, zebranie członków i uczestników wycieczek w kawiarni Grand Hotelu /ostatnia sala na prawo/.

7. IV. piątek — Odczyt p. Dr J. Wiewiórskiego: „Wycieczka polskim statkiem do Norwegji" z ilustracjami fotograficznemi. Początek o godzinie 7 wieczór Po odczycie herbatka.

14-18. IV. — Święta Wielkanocne — Wycieczka narciarska do Bukowiny lub w zachodnie Tatry, zależnie od warunków śnieżnych.

W niedzielę w razie odpowiednich warunków odbędą się wycieczki narciarskie. Bliższe szczegóły na dyżurach w piątek od 6—7 wieczór.

Członkowie reflektujacy na udział w wycieczkach letnich, a to w góry Świętokrzyskie, na Pomorze i na Jeziora Augustowskie zechcą zgłaszać swój udział podczas dyżurów. — Liczba osób każdej wycieczki ograniczona.

Pamiętajcie o schronisku P. T. K. w Zwardoniu i Ojcowie!

Cykl Pięciu na Olimpjadę", na który składają się następujące prace:

Wł. Curzyński — Z Karpat
H. Malewska — Wiosna grecka
St. Szczawiński — Wicher
St. Zaleski — Największe zwycięstwo
Jalu Kurek — Mont Everest,

ukazał się wydany nakładem Głównej Księgarni Wojskowej w Warszawie.

Prace te zostały nagrodzone lub wyróżnione na przedolimpijskim konkursie Ministerstwa W. R. i O. P. przez jury pod przewodnictwem Naczelnika Wydziału Kultury i Sztuki p. Zawistowskiego w składzie pp. Kleszczyński, Wierzyński, Goetel, Bogusławski, Rytar, Pomirowski i stanowią — śmiało rzec można — narodziny polskiej powieści sportowej.

Antoni Górny — Kazimierz Piwarski. Kraków, w czasie drugiego najazdu Szwedów na Polskę 1702-1709.

Bibljoteka Krakowska Nr 77.

Smutny moment z historji Krakowa opisują nam Autorzy w tej książce. Trzeba nam jednak i tym dziejom przyjrzeć się bliżej, aby dobrze zrozumieć i wyrozumieć, że jednak dawniej nie było lepiej. Książkę tę polecamy do bibljotek krajoznawczych, szczególnie krakowskich.

Kwestjonarjusz do monografji dzielnicy wielkiego miasta.

A. Obraz dzielnicy

I. Położenie dzielnicy

1. W jakiej stronie miasta jest położona dana dzielnica (w stosunku do stron świata, do głównej rzeki, głównej arterji komunikacyjnej)?
2. Czy posiada wyraźne granice naturalne lub sztuczne (rzeka, cmentarz, wzgórze, wał i t. p.)?
3. Jakie ulice obejmuje (główne, poboczne)?
4. W obrębie jakich jednostek administracyjnych się mieści (starostwo grodzkie, komisarjat, parafja itp.)?
5. Jaki obszar zajmuje (absolutnie, w stosunku do wielkości miasta)?

II. Topografja i geologja dzielnicy.
1. Wysokość bezwzględna i względna
2. Kierunek i wielkość spadków
3. Podłoże geologiczne, obserwowane w odkrywkach (odkrywki naturalne, glinianki, przekopy, wykopy i t. p.)
4. Stosunki hydrograficzne dawniej a dziś
5. Kierunek ulic w stosunku do warunków terenu i dawnych szlaków komunikacyjnych

III. Krótka historja dzielnicy jako całości.
1. Nazwa i jej pochodzenie
2. Granice historyczne dzielnicy
3. Czem była dawniej (osada, wieś, przedmieście)?
4. Kiedy została włączona do miasta?
5. Ważniejsze momenty z jej dziejów
6. Nazwy niektórych ulic i ich uzasadnienie

IV. Obecny charakter dzielnicy.
1. Ulice i ich wygląd, szerokość, długość, załamania, nawierzchnia, chodniki, oświetlenie, czystość, zaopatrzenie w wodę, zadrzewienie
2. Domy mieszkalne: ich wysokość, szerokość, materjał budowlany, pokrycie dachów, gęstość zabudowań
3. Budowle o charakterze zabytkowym (kościoły, pałace, dworki i t. p.) ich styl, data powstania, kto budował
4. Budowle nowoczesne (cechy charakterystyczne, materjał budowlany, twórca projektu, rok powstania, przeznaczenie)
5. Place, parki, ogrody, zieleńce, boiska
6. Pomniki, tablice pamiątkowe, krzyże i kapliczki przydrożne
7. Cmentarze (groby wybitniejszych ludzi)
8. Mosty, wiadukty, tunele
9. Ogólny charakter dzielnicy (staromiejska, podmiejska, willowa, współdzielcza, przemysłowa)

B. Ludność dzielnicy.

I Dane statystyczne.
1. Ilość ludności w dzielnicy.
2. Ruch ludności.
3. Zagęszczenie w stosunku do powierzchni i do ilości osób na 1 izbę.
4. Stosunki narodowościowe i wyznaniowe.
5. Podział ludności według zawodów.

II. Etnografja dzielnicy.
1. Charakterystyczne typy mieszkańców dzielnicy
2. Gwara.
3. Odrębności obyczajowe, związane z kultem religijnym, tradycją historyczną.
4. Stroje lokalne.

C. Życie Dzielnicy.

I. Instytucje publiczne.
1. Instytucje użyteczności publicznej, komunalne i państwowe.
2. Zakłady opieki społecznej (szpitale, żłóbki, ośrodki zdrowia i inne).
3. Organizacje społeczne (świetlice domy ludowe itp.)
4. Szkoły (powszechne, zawodowe, średnie i inne)
5. Instytucje kulturalno-oświatowe i rozrywkowe (bibljoteki, muzea, galerje, teatry, kina i inne)
6. Organizacje sportowe.

II Życie gospodarcze dzielnicy.
1. Zakłady przemysłowe, /fabryki i warsztaty rzemieślnicze/.
2. Instytucje pożyczkowo-oszczędnościowe /banki, kasy/
3. Współdzielnie /spożywcze, mieszkaniowe i inne.
4. Handel dzielnicy hale, targi uliczne, hurtownie sklepy detaliczne, handel uliczny i domokrążny, ruch towarowy dziel.

III Komunikacje.
1. Ośrodki komunikacji /dworce, lotniska, przystanie i inne.
2. Rodzaje komunikacji /tramwaje, autobusy, telefony i inne/.
3. Połączenie komunikacyjne z innemi dzielnicami
4. Najważniejsze arterje komunikacyjne.
5. Nasilenie, charakter i kierunek ruchu ulicznego w różnych porach dnia i okresach roku.

D. Zakończenie.
1. Braki i potrzeby dzielnicy.
2. Jej rola w życiu obecnem miasta.
3. Tempo możliwości dalszego rozwoju

Uwagi.

Przy opracowywaniu monografji dzielnicy miejskiej należy posługiwać się następującemi metodami

1. Bezpośrednią obserwacją

2 Metodą graficzną i kartograficzną, opartą na możliwie dokładnych samodzielnych pomiarach przy sporządzaniu planów, wykresów, tablic porównawczych i t. d.

3. Ilustrowaniu ciekawszych objektów zapomocą rysunków, szkiców i fotografij.

4. Korzystaniu ze źródeł statystycznych w urzędach miejskich, starostwach, parafjach.

5. Korzystaniu z literatury, wskazanej w bibljografji danego miasta.

Należy narysować plan wybranej do opracowania dzielnicy w dużej skali, opierając się na najnowszym planie miasta. Oznaczyć na nim przebieg poziomu oraz wszelkie szczegóły topograficzne. Wykonać (w miarę możności) plan danej dzielnicy w przeszłości, aby wykazać stopniowy jej rozwój.

Poznane objekty (gmachy, parki i t. d.) oznaczyć na planie odpowiedniemi symbolami w wybranej skali Objaśnienie znaków dołączyć do planu.

Ważniejsze gmachy, fragmenty parków i in. należy fotografować, starać się o ilustracje z chwili obecnej i przeszłości. Szczegóły, nieuwydatnione na fotografji, należy opisać opierając się na własnej obserwacji, uzupełniając opis w miarę możności rysunkiem. Tekst napisów i tablic pamiątkowych przepisać z zachowaniem pisowni.

Wszelkie pomiary w miarę możności wykonywać bezpośrednio (np. szerokość ulicy, chodnika), w innych zaś wypadkach na dokładnym planie.

Przy ocenie ruchu ulicznego (ilość pojazdów w jednostce czasu) obliczenie wykonywać w różnych porach dnia i roku przez parę osób dla otrzymania średnich danych.

Osobliwe stroje, sceny z targów, zabaw, zebrań ulicznych, należy fotografować lub szkicować; charakterystyczne zwroty mowy, wyrażenia, podania, przysłowia skrzętnie notować z zaznaczeniem, od kogo pochodzą (wiek, zawód).

Przy podawaniu danych statystycznych lub faktów historycznych w każdym wypadku powoływać się na źródło. Niezależnie od tego dołączyć spis wszelkich wykorzystanych przy pracy materjałów z podaniem nazwiska autora, roku, wydania. Kwestjonarjusz może służyć przy opracowywaniu monografji małego miasta w całości.

Redaktor: Leopold Węgrzynowicz **Adres Kraków, Oleandry 4**

Nakładem Nauczycielskiego Ogniska Krajoznawczego Drukarnia „Fortuna“ Kraków, Powiśle 12,